

A lokális gazdaságfejlesztés főbb aspektusainak vizsgálata

Káposzta József, Némediné Kollár Kitti

Absztrakt

A helyi gazdaságfejlesztés komplex folyamat, amely számos tényező együttműködését igényli a fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődés érdekében. A kézirat alapjául szolgáló bevezetés kiemeli, hogy a helyi gazdasági környezet alakításában az egyes szereplők közötti együttműködés, az erőforrások hatékony felhasználása, valamint a stratégiai tervezés szorosan összefonódik. A helyi gazdaság fejlődésének sikerességét alapvetően befolyásolja az infrastruktúra fejlettsége, a munkaerő képzettsége és rendelkezésre állása, továbbá a vállalkozási környezet kedvező kialakítása, ideértve a jogi és adminisztratív feltételeket is. A pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés lehetősége elengedhetetlen a projektek kialakításában és megvalósításában. Mindezen tényezők összjátéka határozza meg a térség gazdasági versenyképességét és hosszú távú fejlődési perspektíváit. Hazai és nemzetközi elemzések is hangsúlyozzák, hogy ebben a dinamikus környezetben elengedhetetlen a különböző szereplők, mint az önkormányzatok, vállalkozások, civil szervezetek és kormányzati intézmények közötti partnerség, hiszen csak összehangolt és meghatározott célokat megcélzó tevékenységek révén érhető el a fenntartható növekedés. Jelen tanulmányban kísérlet teszünk a változó gazdasági kihívásokra adott válaszok, valamint a kedvező innovációs és fejlesztési stratégiák adaptálása közötti kapcsolatok elemzésére, amiben kiemelt szerepet kapnak a folyamatok sikerességének összefüggései.

Kulcsszavak: helyi gazdaság, helyi erőforrások, gazdasági versenyképesség

JEL: R10, R11

Analysis of the main aspects of local economic development

Local Economic Development is a complex process that requires the cooperation of many factors in order to achieve sustainable social and economic development. The introduction to the manuscript emphasizes that cooperation between individual actors, the efficient use of resources, and strategic planning are closely intertwined in shaping the local economic environment. The success of local economic development is fundamentally influenced by the level of infrastructure development, the skills and availability of the workforce, and the creation of a favorable business environment, including legal and administrative conditions. Access to financial resources is essential for the design and implementation of projects. The interplay of all these factors determines the economic competitiveness and long-term development prospects of the region. Both domestic and international analyses emphasize that in this dynamic environment, partnerships between different actors, such as local governments, businesses, civil society organizations, and government institutions, are essential, as sustainable growth can only be achieved through coordinated and targeted activities. In this study, we attempt to analyze the relationship between responses to changing economic challenges and the adaptation of favorable innovation and development strategies, with a focus on the factors that contribute to the success of these processes.

Keywords: local economy, local resources, economic competitiveness

JEL: R10, R11

Bevezetés

A helyi gazdaságfejlesztés fogalma alapvetően a közösség gazdasági életének élénkítését, fenntartható növekedésének elősegítését célozza, figyelembe véve az adott település vagy térség sajátosságait. Ebben a folyamatban számos tényező és elem kapcsolódik össze egymással annak érdekében, hogy a helyi gazdaság versenyképesebb és ellenállóbb legyen. Elsődleges szerepe a helyi erőforrások hatékony kihasználása, a munkahelyteremtés, valamint az innováció támogatása. A gazdaságfejlesztés nem csupán gazdasági folyamat, hanem komplex rendszer, melyben a közösség, vállalkozások, önkormányzatok és a különböző szereplők közös erőfeszítései szükségesek a siker eléréséhez. Az alapvető elemek közé tartozik az infrastruktúra fejlesztése, amely lehetővé teszi a termelés és szolgáltatásnyújtás zökkenőmentességét, a munkaerőpiac alakulása, mely a megfelelő szakértelem és munkaerő rendelkezésre állását biztosítja, valamint a vállalkozási környezet kialakítása, ami ösztönzően hat a vállalkozói aktivitás növelésére (Bajmóczy, 2002).

Ezen felül fontos a pénzügyi források elérhetősége, amelyek finanszírozási lehetőségeket és támogatásokat nyújtanak az innovatív projektekhez. A folyamat során az összetett szereplők támogatják egymást: az önkormányzatok szabályozási és fejlesztési törekvésekkel, a helyi vállalkozások innovatív megoldásokat alkalmazva és bővítve tevékenységüket, civilszervezetek és közösségek aktivitása pedig a társadalmi kohéziót erősíti. A helyi gazdaságfejlesztés evolúciója szemléletesen mutatja, hogy a hagyományos gazdasági modellekről a modern, dinamikus alkalmazkodó stratégiák felé halad, melyek a folyamatosan változó piaci és társadalmi környezethez igazodnak. Az alkalmazott eszközrendszer összetett: támogató programok, helyi fejlesztési stratégiák és képzési programok segítik a fenntartható növekedést és a versenyképesség megőrzését, miközben a szereplők együttműködése alapvető a sikerhez. Mindezek összessége hozzájárul ahhoz, hogy a helyi gazdaság ne csupán túléljen, hanem dinamikus fejlődjön, kihasználva a lehetőségeket, miközben kezelni tudja a kihívásokat, mint például a gazdasági válságok hatásait vagy az demográfiai változásokat. Így a helyi gazdaságfejlesztés komplex rendszerként hatékonyan hozzájárul a települések hosszú távú fejlődéséhez és versenyképességének növeléséhez (Ray, 1998).

A helyi gazdaságfejlesztés evolúciója

A helyi gazdaságfejlesztés története jelentős változásokon ment keresztül a történelem során, alkalmazkodva a gazdasági, társadalmi és politikai környezet kihívásaihoz. Korábban elsősorban regionális egyedi stratégiák és helyi sajátosságokra alapuló megközelítések jellemezték a fejlődést, azonban az ipari forradalom és a globalizáció hatására a fókusz kibővült, és nagyobb hangsúlyt kaptak a szervezett, strukturált fejlesztési folyamatok. A 20. század második felétől megjelentek az intézményesített támogatási formák, állami és önkormányzati kezdeményezések, amelyek célja a helyi piacok megerősítése, a munkahelyteremtés és a gazdasági fenntarthatóság biztosítása volt.

Napjainkban népszerű az integrált, komplex megközelítés, amely figyelembe veszi a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontokat egyaránt, és nagy hangsúlyt helyez a fenntartható fejlődés elveire. A fejlesztési eszközök is folyamatosan fejlődtek, megjelentek a támogatási pályázatok, helyi stratégiák, illetve a képzési programok, melyek lehetővé teszik a szereplők hatékony együttműködését és alkalmazkodását a változó kihívásokhoz. Ezen evolúció eredményeként a helyi gazdaságok képesek versenyképesek maradni a globális piaci környezetben, miközben hangsúlyt fektetnek a helyi sajátosságok fejlesztésére és a hosszú távú fenntarthatóságra. Az alkalmazott stratégiák és eszközök, összhangban a modern tendenciákkal, jelentősen hozzájárulnak a helyi szereplők versenyképességének növeléséhez és a gazdaság egészséges fejlődéséhez.

A helyi gazdaságfejlesztés történetének áttekintése rámutat arra, hogy ez a folyamat folyamatosan alkalmazkodott a gazdasági, társadalmi és technológiai változásokhoz. Az első szakaszokban elsősorban alapvető infrastruktúra fejlesztésére és földrajzi adottságokra alapozva történt a fejlődés, amely lehetővé tette a helyi vállalkozások megerősödését és a lakosság életminőségének javítását. Az ipari forradalom és a globalizáció hatására azonban komplexebb kihívások jelentek meg, melyek megkövetelték új stratégiák kidolgozását, különösen a munkaerőpiaci alkalmazkodást és a technológiai innovációk ösztönzését. A XX. század második felében egyre nagyobb hangsúlyt kaptak a fenntarthatóság és a regionális növekedést támogató intézkedések, ami formálta a fejlődési irányokat. (Bell, 2006).

A *modern trendek* a helyi gazdaságfejlesztés területén jelentős hatással vannak a stratégiák és intézkedések kialakítására. Az innováció és technológiai fejlődés meghatározó szerepet tölt be, lehetővé téve a vállalkozások számára, hogy hatékonyabb működést váltsanak ki, és új piacokra lépjenek be. Emellett a digitális átállás, az e-kereskedelem és az okos városi megoldások segítik a gazdasági szereplőket abban, hogy versenyképesek maradjanak globális szinten. Az adatok és az intelligens rendszerek alkalmazása lehetővé teszi a döntéshozók számára, hogy megalapozottabb stratégiákat alakítsanak ki, miközben a fenntarthatóság irányelvei is érvényesülnek. Az egyre nagyobb hangsúlyt kap a fenntarthatóság és a zöldgazdaság, melyek nemcsak környezeti, hanem gazdasági értelemben is hosszú távú fenntarthatóságot biztosítanak. A társadalmi szereplők közötti együttműködés, az innovációs ökoszisztémák és a helyi közösségek erősödése szintén a modern trendek közé tartozik. Az oktatás és képzés területén is változások tapasztalhatók, a munkaerő átképzése és a szakképzési programok az új igényekhez igazodva támogatják a munkaerő piaci alkalmazkodást. A technológiai fejlődés, a digitalizáció és a fenntarthatóság összefonódása egyaránt hozzájárul ahhoz, hogy a helyi gazdaságok dinamikusabbá és versenyképesebbé váljanak, miközben a társadalmi és környezeti kihívásoknak is megfeleljenek (Ploeg, 2000).

Anyag és módszer

Kutatásunkban a lokális gazdaságfejlesztési rendszerek alapvető ismérveit vizsgáljuk meg és vesszük górcső alá dokumentumelemzés és jogyakorlatok alkalmazásával/bemutatásával az alábbi aspektusok alapján: a helyi gazdaságfejlesztés evolúciója, szerepe, szereplői, továbbá a helyi gazdaságfejlesztés elemei és főbb irányvonalainak kapcsolata.

Jelen tanulmányban megvizsgáljuk, hogy az együttműködés és a partnerség kialakítása hosszú távon hogyan tudja biztosítani a helyi gazdaság versenyképességét, például a gazdasági válságok, demográfiai változások és fenntarthatósági kérdések vonatkozásában. Végül a jövőbeli kilátások izgalmas lehetőségeit és kihívásait elemezzük a helyi gazdaságfejlesztés területén, amelyek kapcsán vélhetően a fenntarthatóság, innováció és technológiai fejlődés lesznek a központi tényezők. A jogyakorlatok kapcsán hazai és nemzetközi lokális gazdaságfejlesztési programjait mutatjuk be Kőszeg, Gödöllő és a Duna-régió példáin keresztül a 2025. évre vonatkozóan.

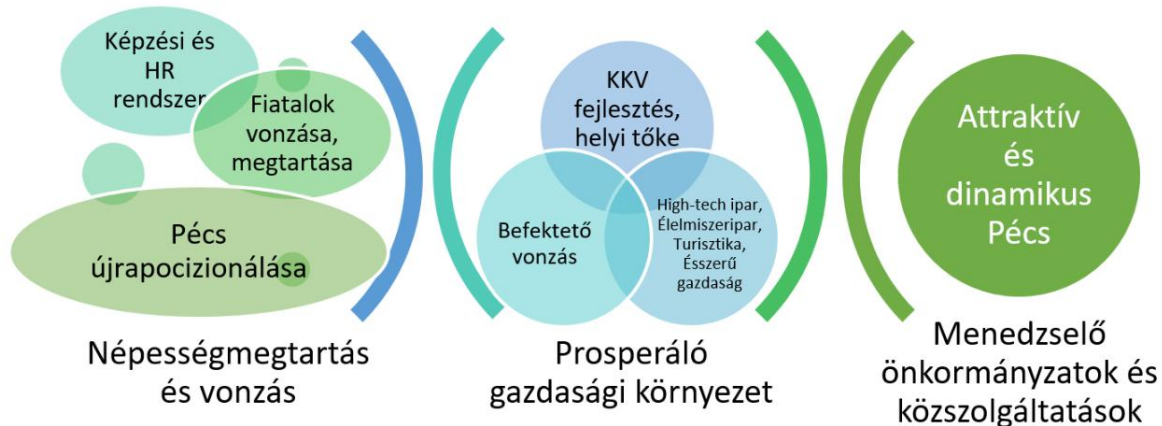
A helyi gazdaságfejlesztés elemei

A helyi gazdaságfejlesztés elemei közül kiemelten fontos a multifaktoriális összetevők összhangja, mely biztosítja egy adott település vagy régió fenntartható fejlődését. Elsődlegesek az infrastruktúra fejlesztése, mint az út-, közmű- és digitális hálózatok korszerűsítése, amelyek alapot teremtenek a

gazdasági aktivitás növeléséhez. Emellett elengedhetetlen a munkaerőpiac stabilitása és dinamizmusa, melynek része a képzettség növelése, a munkalehetőségek bővítése és a munkahelyteremtés (Rechnitzer, 1998).

A *vállalkozási környezet* kialakítása szintén jelentős tényező, ideértve a jogi szabályozások egyszerűsítését, a kedvező adózási feltételeket és az adminisztratív terhek csökkentését, melyek ösztönzik a vállalkozások beindítását és bővítését. Pénzügyi források szempontjából kulcsfontosságúak a helyi, regionális és nemzetközi támogatási programok, pályázatok, valamint a helyi banki és egyéb finanszírozási lehetőségek. Ezek az elemek szorosan összekapcsolódnak, így egymás fejlesztése szinergikus hatást gyakorol a helyi gazdaság növekedésére és versenyképességének erősítésére.

Az *infrastruktúra* kulcsfontosságú összetevője a helyi gazdaság fenntartható fejlődésének, mivel közvetlen hatással van a vállalkozások működési feltételeire, a munkahelyteremtésre, valamint a lakosság életminőségének javítására. A korszerű infrastruktúra magában foglalja az utakat, közlekedési hálózatokat, energiarendszereket, víz- és szennyvízkezelést, telekommunikációs szolgáltatásokat, valamint az ipari és kereskedelmi területek fejlesztését. Ezek összehangolt fejlesztése lehetővé teszi a gazdasági tevékenységek hatékony kiszolgálását, csökkenti a logisztikai költségeket és növeli a helyi vállalkozások versenyképességét. A közlekedési infrastruktúra színvonala meghatározza a munkaerő mobilitását és a termékek piacra jutását, miközben az energiahálózat ellátásbiztonsága alapvető a vállalkozások zavartalan működése szempontjából.

1. ábra. Helyi gazdaságfejlesztés szerepe

Forrás: <https://pbkik.hu/2023/03/30/blog/a-helyi-gazdasagfejlesztes-utjai/>

A *telekommunikációs hálózatok* fejlettsége lehetővé teszi az innovatív szolgáltatások és digitális megoldások alkalmazását, amelyek kulcsfontosságúak a modern gazdaságban való érvényesüléshez. Emellett a vízbázisok, szennyvízkezelés és környezetvédelmi infrastruktúrák fejlesztése szükséges a fenntarthatóság szempontjából, megőrizve a természeti erőforrásokat és csökkentve a környezeti terhelést. A helyi infrastruktúra fejlesztése integrált stratégiai tervezést igényel, melyben a különböző szektorok közötti összhang kiemelt szerepet kap. A hosszú távú beruházások nemcsak a gazdasági növekedést támogatják, hanem hozzájárulnak a társadalmi kohézió erősítéséhez is, hiszen javítják az életminőséget és vonzóbbá teszik a térséget a lakosság és vállalkozások számára egyaránt (Lőrinc-Káposzta, 2024).

A *munkaerőpiac* szerepe a helyi gazdaságfejlesztésben alapvető fontosságú, mivel a helyi fejlődés legfőbb hajtóereje a rendelkezésre álló képzett és motivált munkaerő. Emellett a munkaerő kínálata

és igénye összekapcsolódik az infrastrukturális fejlesztésekkel, a vállalkezési környezettel és a képzési rendszerrel, melyek egymással szorosán összefonódva határozzák meg a település vagy régió gazdasági potenciálját. A munkaerő piaci dinamika regionális szinten eltérő lehet, ami befolyásolja a munkaerő-kereslet és -kínálat közötti egyensúlyt, ezáltal alakítva a foglalkoztatási szinteket. Az elérhető szakképzett munkaerő hiánya komoly akadályt jelenthet a helyben működő vállalkozások fejlődése és innovációs képessége szempontjából egyaránt. Ezért kiemelten fontos olyan képzési programokat és átképzési lehetőségeket kialakítani, amelyek megfelelnek a munkaerőpiac aktuális igényeinek, és elősegítik a munkavállalók alkalmazkodását a változó gazdasági környezethez (Caftanzoglou-Kovani, 1997).

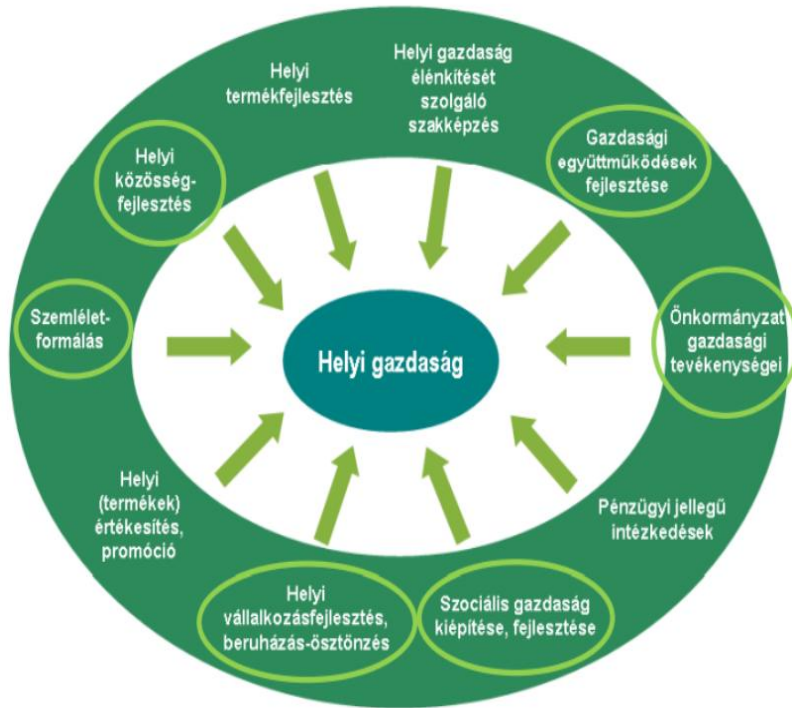
A *vállalkozási környezet* értékelése során kiemelt figyelmet fordítunk annak stabilitására, jogi kereteire és versenyképességére. A helyi gazdaság fejlődésének alapfeltétele a kedvező üzleti környezet kialakítása, amely vonzóvá teszi a befektetéseket és támogatja a helyi vállalkozásokat. Ennek érdekében elengedhetetlen a jogszabályi harmonizáció, az egyszerűsített engedélyezési folyamatok, valamint a vállalkozásokat támogató infrastruktúra fejlesztése. Ez magába foglalja a gyors és megbízható kommunikációs rendszerek kiépítését, a közlekedési hálózatok modernizálását, valamint a digitális infrastruktúra fejlesztését is. A vállalkezési környezet fejlődése szorosán összefügg a munkaerőpiaci lehetőségekkel, a képzési rendszerrel, valamint a helyi szolgáltatások elérhetőségével. A helyi vállalkozásokat érintő szabályozási környezet és támogatási rendszer lehetőséget adhat a növekedésre, innovációra és versenyképesség növelésére.

A *pénzügyi források* szerepe a helyi gazdaságfejlesztésben alapvető jelentőségű, mivel a beérkező finanszírozási lehetőségek határozzák meg a fejlesztések mértékét, gyorsaságát és hatékonyságát. A különböző finanszírozási formák biztosítják az infrastrukturális beruházásokat, a vállalkozások támogatását, valamint a képzéssel és innovációval kapcsolatos projekteket. Elsődleges forrást jelenthetnek az önkormányzati költségvetések, amelyek nemcsak közvetlen támogatásokat nyújthatnak, hanem egyéb kedvező finanszírozási eszközöket is alkalmazhatnak, például kötvénykibocsátást vagy hitelnyújtást. Emellett kiemelkedő szerep jutnak európai uniós pályázatoknak, amelyek lehetőséget adnak külföldi támogatások elnyerésére, így növelve a rendelkezésre álló pénzügyi keretet. A kormányzati szintű támogatási programok - beleértve a felhívásokat, kedvező kamatozású hiteleket, garanciaprogramokat - szintén kulcsfontosságúak a helyi fejlesztések finanszírozásában. Az innovatív finanszírozási módszerek, mint például a közösségi alapú kockázati tőke vagy a crowdfunding, új lehetőségeket nyitnak a helyi szereplők számára, támogatva a hosszú távú fejlődést és a gazdaság diverzifikációját (Lengyel, 2010).

Szereplők a helyi gazdaságfejlesztésben

A helyi gazdaságfejlesztés szereplői komplex együttműködést és különböző érdekek egyeztetését igénylik. Elsődleges szereplőként kiemelhetők az önkormányzatok, amelyek stratégiák és finanszírozási lehetőségek révén formálják a helyi környezetet. Feladatuk közé tartozik a fejlesztési prioritások meghatározása, infrastrukturális beruházások végrehajtása és a helyi vállalkozások támogatása. A vállalkozások, legyenek mikro-, kis- vagy középvállalkozások, a gazdaság motorjai, hiszen innovációval, munkahelyteremtéssel és termelési kapacitások bővítésével jelentősen hozzájárulnak a helyi versenyképességhez. Fontos szereplők a civilek és közösségek is, melyek társadalmi támogatással és helyi kezdeményezésekkel erősítik a fejlődést és növelik a társadalmi összetartozást. Emellett a kormányzati szervek, mint például a Gazdaságfejlesztési Ügynökségek, szabályozva a gazdasági keretrendszert és támogatási lehetőségeket kínálva, elengedhetetlen résztvevői a folya-

matnak. Mindezek a szereplők sajátos célokat és érdekeket képviselnek, amelyek összehangolt működése szükséges a fenntartható és eredményes helyi gazdasági fejlődés eléréséhez. Az együttműködés és a partnerség kialakítása hosszú távon biztosítja a helyi gazdaság versenyképességét, illetve lehetővé teszi a kihívások leküzdését, például a gazdasági válságok, demográfiai változások és fenntarthatósági kérdések terén (G. Fekete, 2005).

2. ábra. Helyi gazdaság szereplői

Forrás: Ricz, 2009

Az *önkormányzatok* kulcsfontosságú szereplők a helyi gazdaságfejlesztésben, mivel közvetlenül befolyásolják a helyi gazdaság közpolitikai intézkedéseit, infrastrukturális fejlesztéseit, és a gazdasági környezet alakítását. Feladataik közé tartozik a gazdasági stratégiák kidolgozása, helyi adottságokat figyelembe vevő fejlesztési programok indítása, valamint a helyi vállalkozások és lakosság támogatása. Az önkormányzatok felügyelete alá tartoznak az infrastrukturális beruházások, mint közutak, tömegközlekedés, közművek fejlesztése, amelyek elengedhetetlenek a hatékony gazdasági tevékenységhez. Ezen felül szerepük van a munkahelyteremtés ösztönzésében, például gazdaságfejlesztési pályázatok és adókedvezmények révén, amelyek a helyi vállalkozások működését segítik elő. A finanszírozás terén az önkormányzatok saját forrásaik mellett különböző állami és európai uniós támogatásokat használnak ki. Fontos része a stratégiák kialakítása, melyek hosszú távon biztosítják a fenntartható fejlődést, a gazdasági diverzifikációt és az innováció ösztönzését. Emellett az önkormányzatok szerepe a helyi gazdaságban kiterjed az oktatásra és szakképzésre, amelyek biztosítják a megfelelő munkaerőpiaci kínálatot. A sikeres gazdaságfejlesztési stratégiákhoz elengedhetetlen az aktív partnerség más szereplőkkel, így a vállalkozásokkal, civil szervezetekkel és a kormányzati szervekkel való együttműködés. E komplex szerepkör eredményeként az önkormányzatok nemcsak a gazdasági növekedés motorjaivá válnak, hanem közvetlenül hozzájárulnak a települések társadalmi és környezeti fenntarthatóságához is, biztosítva ezzel a kiegyensúlyozott helyi fejlődést (Goverde, 2002).

A *vállalkozások* a helyi gazdaságfejlesztés egyik alapvető pillérét képezik, mivel közvetlenül befolyásolják a gazdasági aktivitást, munkahelyteremtést és az innovációs folyamatokat. Jelentőségük alapvető, hiszen a helyi vállalkozások sokszor sajátosságaiknak megfelelően képesek alkalmazkodni a helyi adottságokhoz, elősegítve a gazdasági szerkezet diverzifikálását. Ezen kistérségi, mikro- vagy középvállalatok hozzájárulnak a foglalkoztatottság növeléséhez, csökkentve a munkanélküliséget, és támogatva a helyi társadalmi és gazdasági stabilitást. A vállalkozások működésében kiemelt szerepet játszik a megfelelő üzleti környezet kialakítása, amit ösztönző támogatási rendszerek, finanszírozási lehetőségek és képzési programok segítenek megvalósítani. Az innováció, technológiai fejlesztések alkalmazása, a piaci lehetőségek kihasználása mind hozzájárulnak a vállalkozások versenyképességéhez és fenntartható fejlődéséhez. A helyi gazdaságfejlesztés sikeressége szorosan összefügg a vállalkozások fejlődési lehetőségeivel, ezért az intézkedések irányát a helyi adottságokra, a piaci trendekre és a globális gazdasági kihívásokra kell alapozni. A vállalkozások szerepe nemcsak gazdasági, hanem társadalmi szempontból is jelentős, mivel gazdasági tevékenységük támogatásával a helyi közösségek életminőségét javítják, és hosszú távon hozzájárulnak a fenntartható fejlődéshez. Mindezek alapján elmondható, hogy a vállalkozások ösztönzése, fejlesztése és erősítése a helyi gazdaság stabilitásának és növekedésének egyik legaktuálisabb feladata (Cloke et al., 1998).

A *civilek és közösségek* aktivitása alapvető szerepet játszik a helyi gazdaságfejlesztés sikerességében. Ezek a csoportok gyakran a helyi társadalom szilárd alapját képezik, és hozzájárulnak az innovációhoz, a helyi igények felméréséhez és a közösségi összetartozás erősítéséhez. A helyi kezdeményezések, mint például közösségi vállalkozások, szövetkezetek vagy civil szervezetek, képesek hatékonyabban reagálni a helyi problémákra, mint a központi irányítás. Emellett a civil szervezetek szerepe nem csupán fejlesztési projektek végrehajtásában merül ki, hanem fontos szerveződési és információs hálózatokat hoznak létre, amelyek erősítik a helyi szereplők közötti együttműködést. Az aktív résztvevők közösségi érzést teremtenek, és támogatják a helyi identitás kialakítását, ami hosszú távon növeli a helyi gazdaság stabilitását és fenntarthatóságát. A civilek gyakran közvetítő szerepet töltenek be az önkormányzatok és a vállalkozások között, segítve az erőforrások hatékonyabb elosztását és a szükségletek pontos feltárását. A helyi közösségek bevonása ezen túlmenően növeli a projektjeik elfogadottságát, és hozzájárulhat a társadalmi kohézió erősítéséhez is. A változó társadalmi és gazdasági környezetben a civil szektor szerepe folyamatosan bővül, mivel az aktív közösségi részvétel erősíti az autonómia és a helyi adaptáció képességét. Mindezek révén a civilek és közösségek nem csupán passzív szereplőkként, hanem kulcsfontosságú aktorként járulnak hozzá a helyi gazdaság fejlődéséhez, és nélkülözhetetlenek a fenntartható hosszú távú stratégiák kialakításában (Swinburn et al., 2004).

A *kormányzati szervek* vonatkozásában jelentős szerep jut a helyi gazdaságfejlesztési folyamatok irányításának és koordinációjának elmélyítéséhez. Ezek a szervek központi és helyi szinten egyaránt részt vesznek a stratégiák kidolgozásában, a pénzügyi források allokálásában, valamint a jogszabályi keretek meghatározásában. A kormány által nyújtott támogatások, pályázatok és fejlesztési programok alapvető eszközökként szolgálnak a fenntartható gazdasági növekedés elérésében, különösen a hátrányos helyzetű térségek esetében. A kormányzati szervek szerepe nemcsak a gazdasági eszközök biztosításában, hanem a politikai irányításban és a stratégiai tervezésben is meghatározó. A jogalkotási folyamatokon keresztül képesek ösztönözni az innovációt, a vállalkozások fejlődését és a munkaerőpiaci integrációt, ezáltal támogatva a helyi közösségek fejlődését. Emellett kiemelten fontos a partnerségek kialakítása a különböző szintű szervezetek között, hogy egységes és hatékony stratégiákat valósíthassanak meg. A kormányzati szervek feladata a folyamatos értékelés és monitorozás is, mely lehetővé teszi a beavatkozások hatékonyságának nyomon követését és a szükséges

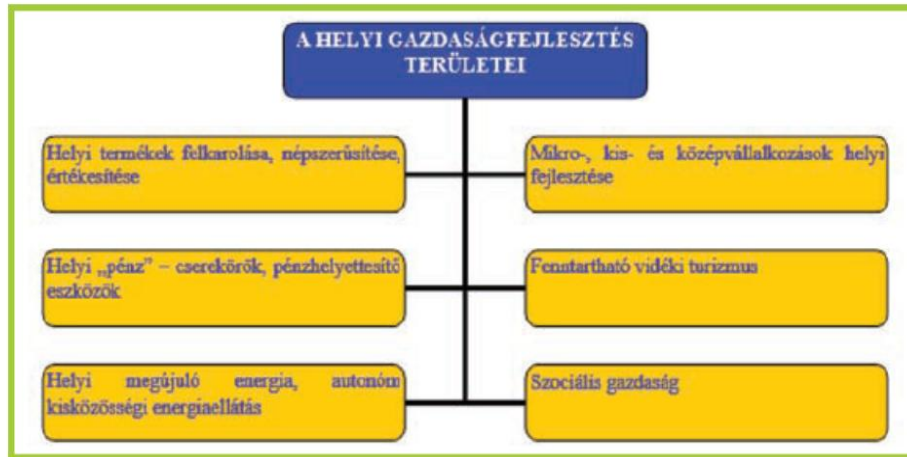
módosítások végrehajtását. Mindezek révén a kormányzati szerep jelentős mértékben meghatározza a helyi gazdaság fejlesztésének irányait, támogatási lehetőségeit és eredményességét, biztosítva a fenntartható és kiegyensúlyozott fejlődést (Káposzta, 2007, Szűcs-Káposzta, 2018).

Eszközrendszer a helyi gazdaságfejlesztésben

Az eszkörendszer a helyi gazdaságfejlesztés egyik fundamentális pillére, amely meghatározza a különböző mechanizmusok és eszközök alkalmazását a helyi gazdaság erősítése érdekében. Ez a rendszer több szinten és különféle formában valósul meg, összekapcsolva támogatási programokat, fejlesztési stratégiákat, valamint képzési és fejlődési lehetőségeket. A támogatási programok közé tartoznak az európai uniós forrásokra alapuló pályázatok, helyi költségvetési támogatások és adókedvezmények, amelyek célzottan ösztönzik a vállalkozások fejlődését, innovációját és bővülését. A rendszer rugalmassága és adaptálhatósága segít a gyorsan változó gazdasági környezethez való alkalmazkodásban, miközben biztosítja a fenntartható fejlődést és a helyi versenyképesség erősítését. Az eszkörendszer folyamatos értékelése és fejlesztése kiemelten fontos a hatékonyság növelése, s ezáltal a települések és térségek hosszú távú fejlődésének megalapozása (Káposzta et al., 2016, Tóth-Káposzta, 2021).

A *támogatási programok* a helyi gazdaság fejlesztésének egyik kulcsfontosságú eszközeként szolgálnak, lehetővé téve a helyi szereplők számára, hogy projektjeiket, fejlesztéseiket finanszírozott formában valósíthassák meg. Ezek a programok különféle pályázati rendszereken keresztül érhetőek el, melyek célzottan támogatják a gazdasági aktivitás növelését, az innovációt, valamint a munkahelyteremtést. A támogatások típusai változatosak lehetnek: vissza nem térítendő támogatások, kamattámogatott hitelek, vagy akár szubvenciók formájában nyújtott pénzügyi segítségnyújtás. A rendszer folyamatosan alkalmazkodik a gazdasági kihívásokhoz, így a jogszabályi környezet és a támogatási lehetőségek idővel bővülnek és finomodnak, hozzájárulva a fenntartható helyi fejlődéshez. E programok kiemelt hangsúlyt helyeznek a kohézióra, a kis- és középvállalkozások támogatására, valamint a társadalmi összetartás erősítésére, ezzel is elősegítve a kiegyensúlyozott, hosszú távon fenntartható gazdasági növekedést (Csurgó-Szatmári, 2019).

A *helyi fejlesztési stratégiák* az adott közösségek hosszú távú fenntarthatóságának és versenyképességének alapvető meghatározói. Ezen stratégiák kialakítása során kétségtelenül figyelembe kell venni a helyi adottságokat, azok erősségeit és kihívásait egyaránt. A sikeres fejlesztési irányelvek meghatározásához elsőként elengedhetetlen a pontos helyzetértékelés, amely magában foglalja a gazdasági, társadalmi és környezeti tényezők komplex vizsgálatát. Ennek alapján készülhetnek olyan integrált tervek, amelyek célzott intézkedéseket fogalmazznak meg a helyi vállalkozások támogatására, az infrastruktúra fejlesztésére, valamint a munkaerőpiac egyensúlyának fenntartására. A fejlesztési stratégiák egyik központi eleme a különböző szintű partnerségek kialakítása, amelyben az önkormányzatok, vállalkozások, civil szervezetek és kormányzati szervek egyaránt szerepet vállalnak. Ez a sokszereplős megközelítés lehetővé teszi a források hatékony felhasználását és az érintettek közötti szinergiák kialakítását.

3. ábra. A helyi gazdaságfejlesztés irányai

Forrás: <https://agrarium7.hu/cikkek/467-allam-globalizacio-lokalizacio-hegyi-gazdasag-es-vidkefejlesztes>

A *képzési és fejlesztési programok* kiemelt jelentőséggel bírnak a helyi gazdaság hosszú távú versenyképességének erősítésében. Ezek a programok célzottan hozzájárulnak a munkaerő kompetenciáinak fejlesztéséhez, a szükséges szaktudás megszerzéséhez és naprakészen tartásához, ezáltal növelve a helyi gazdasági szereplők innovációs képességét. A stratégiai tervezés során figyelembe veszik az aktuális munkaerőpiaci igényeket, hogy a képzési kínálat pontosan illeszkedjen a helyi vállalkozások elvárásaihoz, elősegítve ezáltal a helyben rendelkezésre álló humán erőforrás hatékony kihasználását. A programok között megtalálhatók szakmai tanfolyamok, tréningek, továbbképzések, melyeket általában partnerségi együttműködésekben valósítanak meg oktatási intézmények és vállalkozások közösen. Fontos szempont, hogy ezek a kezdeményezések nem csupán az iskolarendszeren kívüli oktatásra irányulnak, hanem a munkahelyi képzések és átképzések támogatására is, így segítve a munkaerőpiaci átmeneteket (Tönnies, 1983).

Kihívások és lehetőségek

A helyi gazdaságfejlesztés során számos kihívással és lehetőséggel kell szembenézni, melyek meghatározzák a fejlődés irányát és sikerességét. Az egyik alapvető kihívás a gazdasági válságok hatásának kezelése, amelyek rövid távon csökkenthetik a helyi vállalkozások profitabilitását, csökkentve a foglalkoztatást és a gazdasági aktivitást. Továbbá a fenntarthatóság kérdése összetett feladat elé állítja a fejlesztési stratégiákat, hiszen a rövid távú gazdasági érdekek és a környezeti-szociális szempontok összehangolására van szükség. A demográfiai változások, így az elöregedés és a fiatalok elvándorlása, komoly kihívást jelentenek a munkaerőpiac stabilitására és a helyi szolgáltatások fenntartására. Ugyanakkor ezek a változások lehetőségeket is hordoznak: például a speciális szakterületeken kialakított niche gazdasági szektorok vagy az idősek igényeire szabott innovatív szolgáltatások fejlődhetnek, erősítve a helyi versenyképességet. A technológiai innováció és digitalizáció adottságai lehetővé teszik a vállalkozások számára a piaci lehetőségek sokszínűbb kihasználását, ugyanakkor kihívást jelent a megfelelő infrastruktúra kiépítése és a digitális kompetenciák fejlesztése (Kociczky et al., 2025).

Gazdasági válságok hatására a helyi gazdaság számos kihívással szembesül, amelyek jelentősen befolyásolják az adott közösség fejlődését és stabilitását. Ezek a válságok általában gyorsan és mélyrehatóan érintik a munkaerőpiacot, a vállalkozások működését, valamint a helyi infrastruktúrát és pénzügyi forrásokat. A válságok során felmerülő problémák ugyanakkor lehetőséget is teremtenek az innovációra, a helyi gazdasági szektorok megerősítésére és a fenntartható fejlődés irányába történő elmozdulásra. Ezért elengedhetetlen a rugalmasság, az adaptív stratégiák alkalmazása, valamint a támogatási rendszerek hatékony működtetése, ugyanis ezek segíthetnek a helyi gazdaság stabilizálásában és hosszú távú versenyképességének növelésében. A gazdasági válságok tapasztalata rámutat arra, hogy a helyi szereplők közötti együttműködés, a diverzifikáció és a gyors alkalmazkodás képessége kulcsfontosságú a negatív hatások enyhítésében és a gazdaság megerősítésében (Rechnitzer, 1998).

A *fenntarthatóság* kérdése alapvető jelentőséggel bír a helyi gazdaságfejlesztés hatékonysága és hosszú távú stabilitása szempontjából. Ez magában foglalja az erőforrások gazdaságos, környezetbarát és társadalmilag felelős felhasználását, biztosítva, hogy a gazdasági tevékenységek ne veszélyeztessék a környezeti egyensúlyt, ugyanakkor támogatják a helyi közösségek fejlődését. A fenntarthatóság elvének integrálása lehetővé teszi az innovatív megközelítéseket, mint például a zöld technológiák alkalmazását, azok ösztönzését, és a helyi erőforrások hatékony kihasználását. A környezeti fenntarthatóság mellett kiemelt szerepet kap a társadalmi és gazdasági szempontok összehangolása, mint például az inkluzív munkaerőpiac és a társadalmi felelősségvállalás.

A *demográfiai változások* jelentős hatással vannak a helyi gazdaság szerkezetére és fejlődésére. A népesség összetétele, a korcsoportok szerinti eloszlás, valamint a migrációs trendek alapjaiban változtatják meg a munkaerőpiac dinamikáját és a fogyasztói szokásokat. Egyfelől a fiatalabb korosztály csökkenése, illetve az elöregedő lakosság kihívásként jelentkezik, mivel a munkaerő elérhetősége szűkül, és a helyi szolgáltatások, szociális ellátások iránti igények növekedhetnek. Másfelől a migrációs folyamatok, különösen a városokba bevándorlás vagy éppen a vidékről való elvándorlás, befolyásolják a helyi lakosság összetételét és a gazdasági aktivitást (Káposzta-Nagy, 2022).

Jógyakorlatok a lokális gazdaságfejlesztésben

A legjobb gyakorlatok közé tartozó helyi gazdaságfejlesztési kezdeményezések eredményességét számos tényező befolyásolja, így pedig a hosszú távú fenntarthatóság és a versenyképesség növelése is. Az egyik legfontosabb tényező a közösség aktív részvétele és elkötelezettsége a projektek megvalósításában, hiszen ez biztosítja az elfogadottságot és a folyamatos támogatást.

Sikeres helyi kezdeményezések példái jól szemléltetik, hogy a közösségi összefogás, innovatív megoldások és a helyi sajátosságokra való fókuszálás egyaránt kulcsfontosságú tényezők a gazdasági fejlődésben. Az ilyen kezdeményezések általában összhangban vannak a helyi adottságokkal, és képesek kihasználni a helyi erőforrásokat, miközben hozzájárulnak a munkahelyteremtéshez és a gazdasági aktivitás szinten tartásához. Sok esetben a siker a különböző szektorból származó szereplők szoros együttműködéséből adódik, ahol az önkormányzatok, vállalkozások és helyi közösségek közösen alakítanak ki hosszú távú stratégiákat, nyitva maradva az innováció és a fenntarthatóság irányába. Ezek a példák rámutatnak arra, hogy az eredményesség elsősorban a helyi igények pontos felismerésén és a hatékony erőforrás-gazdálkodáson múlik.

Véleményünk szerint a gazdasági fejlődésben tapasztalható területi eltérések kialakulását több tényező együttesen befolyásolja pl. a gazdasági szerkezetátalakítások hatása, a peremfeltételek színvonala, a kormányzat és közigazgatás együttműködésének formái, a gazdasági elképzelések össz-

hangja a helyi érdekekkel. A hazai települések esetén az önkormányzatoknak különösen nagy szerepe lehet a munkahelyteremtési tevékenységben és a gazdasági koordinációban. A fentiekből következően a helyi gazdaságfejlesztés célja az életminőség javítása. Az erős helyi gazdaság erős helyi közösséget építhet és fordítva is. Hazai vonatkozásban a *Legjobb Önkormányzati Jó gyakorlatok* programját 2008-tól hajtja végre a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége – Belügyminisztérium és számos szakmai szervezet közreműködésével. Ezáltal az önkormányzat a közösség vezetésével, lehetőségeket teremtésével és tervezéssel képes jótékony hatást gyakorolni a gazdasági tevékenység élénkítésére: a tapasztalatok alapján, ahol az önkormányzat együttműködik a helyi közösséggel, sokkal fenntarthatóbb projektek születnek. Az alábbiakban három jógyakorlatot mutatunk be dióhéjban:

1. Lomi-Lottó pályázat Kőszeg

Kőszeg városa a Coop, Tesco és más helyi szolgáltatókkal együttműködve hozta létre a Lomi-Lottót, ahol a lakosság az általa leadott lomért cserébe egy speciális szelvényt kap, amelyekkel sorsoláson vettek részt, így vásárlási utalványokat nyerhettek. Ezáltal jelentős mennyiségű hulladékot sikerül összegyűjteni, többet, mint, amit a szolgáltató be tudott gyűjteni az adott évben a hagyományos módon (www.töosz.hu).

2. Pedibusz Gödöllő

Gödöllő városban alapproblémaként jelentkezett, hogy az iskolák 10-20 perces gyaloglással elérhetőek, de az egyre növekvő autóforgalom csökkentette a biztonságot, így ennek következtében egyre kevesebb gyerek járt gyalog. A Sétáló iskolabusz program keretében szervezeten juthatnak el a gyerekek gyalogosan, kísérővel az iskolába. A kísérők általában helyi nyugdíjasok (pl. helyi joga klub tagjai, nyugdíjas pedagógusok). A program keretében a gyerekek pontokat gyűjtenek, amelyeket beválthatnak. Ha esik az eső, akkor dupla pontot kapnak. A program pozitív hatásással van közösségépítésre és a nyugdíjasok elmagányosodásán is segít, a tanítást is könnyebbé teszi. Az elmúlt években 52 gyerek járt a pedibusszal, mely létszám napjainkra már növekvő tendenciát mutat. A lépésszámokat is nyomon követik, amely jól mutatta a projekt eredményeit. Már Szadán és Pencen is elindult a Pedibusz program, amely a fenntartható közlekedést népszerűsíti a gyerekek körében több településen (www.töosz.hu).

3. Gondoskodó Közösségek – Nemzetközi projekt

A Diakonie Baden vezetésével a Duna régió kilenc országából 25 partner részvételével 2025 év elején indult "Gondoskodó közösségek" projekt célja, hogy javítsa az ápolásra szoruló emberek életminőségét a Duna régió vidéki és városi területein. A nemzetközi projekt a Duna régió országaiból érkező szakemberek közös munkája alapján valósul meg a szociális innovációért. Alapvető célként jelenik meg a gondoskodó közösségek kialakítása, amelyek támogatják az időseket, a rászorulókat és erősítik a közösségi összetartozást. A tevékenységek körében szakmai találkozók, transznacionális innovációs programok és hírlevelek segítségével történő tudásmegosztás is szerepel (<https://www.töosz.hu>).

A *nemzetközi példák* mutatják, hogy a helyi gazdaságfejlesztési stratégiák különböző kihívásokra és lehetőségekre adott válaszokat, amelyek adaptálhatók a helyi sajátosságokhoz. Észak-Amerikában,

például, az innovatív városi kezdeményezések, mint a szakterületi inkubátorházak és közösségi finanszírozási platformok, hatékonyan segítik a helyi vállalkozások növekedését, miközben a partnerségi együttműködések erősítése révén a különböző szereplők közötti szinergiák kiaknázására is sikerrel építenek. Európában, több mint tíz évvel ezelőtt, a regionális fejlesztési programok célként fogalmazták meg az infrastruktúra fejlesztését, a munkaerő-piaci mobilitás javítását és a helyi vállalkozási környezet erősítését, aminek eredményeként számos esetben sikerült a lokális versenyképességet növelni. Ázsiai országokban például kiemelt hangsúlyt kap a technológiai innováció és a kis- és középvállalkozások támogatása, melyekhez jó gyakorlatként a részvételi tervezést alkalmazzák, így a helyi lakosság véleménye alapján alakulnak ki a fejlesztési irányok.

Jövőbeli kilátások

A jövőbeli kilátások izgalmas lehetőségeket és kihívásokat tartogatnak a helyi gazdaságfejlesztés területén, amelyeken a fenntarthatóság, innováció és technológiai fejlődés lesznek a központi tényezők. A tendenciák előrejelzése azt mutatja, hogy a digitális átállás és az innovatív vállalkozási modellek szerepe jelentősen növekedhet, hozzájárulva a helyi versenyképesség erősítéséhez. A technológiai fejlődés lehetővé teszi okos városok, digitális szolgáltatások fejlesztését és a gazdasági folyamatok hatékonyabb irányítását, ezáltal növelve a helyi vállalkozások innovációs képességét. Emellett a fenntarthatóságra irányuló politika és a környezetbarát megoldások integrálása a gazdasági stratégiákba hosszú távon biztosíthatja a helyi gazdaság stabil növekedését. A demográfiai változások figyelembevétele különösen fontos, hiszen a fiatal munkaerő vonzása és a lakosság öregeodése változtatásokat igényel a munkaerőpiaci és szolgáltatási struktúrákban. A politikai irányvonalak, például a decentralizáció és a közösségi kezdeményezések támogatása, meghatározó szerepet játszanak a fejlődési pályák kijelölésében. A helyi közösségek és vállalkozások aktív részvétele, valamint az önkormányzatok és kormányzati szervek közötti partnerségek erősítése különösen fontos a sikeres jövőbeli stratégiák megvalósításában. Összességében a helyi gazdaságfejlesztés egy folyamatos adaptációs és innovációs folyamat, amely a jövőben a technológiai trendek, politikai irányok és a társadalmi változások integrált figyelembevételével valósul meg, ezáltal biztosítva a fenntartható és versenyképes lokális gazdaságokat a globális kihívások közepette.

Összefoglalás

A helyi gazdaságfejlesztés komplex rendszerként értelmezhető, amely számos tényező egymásra hatásán alapul. A fejlődés alapja elsősorban az infrastruktúra fejlesztése, amely megkönnyíti a vállalkozások működését és növeli a régió vonzerejét. A munkaerőpiac dinamikája meghatározza az intézményi támogatottságot, az oktatás és képzés révén biztosítva a helyi munkaerő alkalmazkodóképességét. A vállalkozási környezet kialakítása, a jogszabályi feltételek, az adminisztráció egyszerűsítése szintén kulcsfontosságú a kedvező működési feltételek megteremtésében. A pénzügyi források szerepe kiemelkedő, hiszen a támogatási programok, pályázatok és helyi fejlesztési stratégiák lehetővé teszik a beruházásokat, innovációt és a fenntartható növekedést.

A szereplők szoros együttműködése elengedhetetlen: az önkormányzatok irányt mutatnak, a vállalkozások hozzájárulnak a helyi gazdaság dinamizmusához, miközben civilek és közösségek konzorciumként támogatják a helyi fejlődést. A kormányzati szervek pedig szabályozóként, támogatási rendszerként szolgálnak, biztosítva az összhangot és a koordinációt. Az idő múlásával a helyi gazdaságfejlesztés módszerei és eszközei folyamatosan változnak, az innovációs trendek, a technoló-

giai fejlődés és a nemzetközi példák alkalmazása révén. Ez a folyamat erősíti a régió versenyképességét, ösztönzi a vállalkozásokat a piaci lehetőségek kihasználására, miközben kihívásokkal is szembeesül, például gazdasági válságok, fenntarthatósági kérdések vagy demográfiai változások formájában.

A sikeres példák és a jövőbe vetített stratégiák hozzájárulnak a fenntartható fejlődéshez, ugyanakkor szükség van folyamatos innovációra és adaptációra a folyamatos fejlődés érdekében. Összességében a helyi gazdaságfejlesztés dinamikus, komplex rendszer, mely hosszú távon hatékonyan tud hozzájárulni a régió fejlődéséhez és versenyképességéhez.

Hivatkozott források

- Bajmócy, P. (2002): A „vidéki” szuburbanizáció Magyarországon, Pécs példáján. *Tér és Társadalom*, 14(2–3), 323–330. <https://doi.org/10.17649/TET.14.2-3.600>
- Bell, D. (2006): Variations on the rural idyll. In: P. Cloke – T. Marsden – P. Mooney (eds.) *Handbook of rural studies*. London: Sage. 149–160. <https://doi.org/10.4135/9781848608016.n10>
- Caftanzoglou, R. – Helen, K. (1997): Cultural identities and integration in rural Greece. *Sociologia Ruralis*, 37(2), 240–254. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9523.1997.tb00048.x>
- Cloke, P. – Mark, G. – Paul, M. (1998): Inside looking out, outside looking in. Different experiences of cultural competence in rural lifestyles. In: Boyle, P. – K. Halfacree (eds.) *Migration into rural areas: theories and issues*. Chichester: Wiley. 134–150.
- Cloke, P. – Martin P. – Nigel T. (1998): Class, colonisation and life style strategies in Gower. In: Boyle, P. – K. Halfacree (eds.): *Migration into rural areas: theories and issues*. Chichester: Wiley 166–185.
- Csurgó, B. – Szatmári, A. (2019): Vidéki kultúra, helyi közösség és lokális identitás
- G. Fekete, É. (2005): A kultúra funkciói a helyi stratégiákban. – VII. Közművelődési Nyári Egyetem, Szeged, 2005 alapján. http://www.shp.hu/hpc/userfiles/knye/2005_g._fekete.rtf
- Gondoskodó Közösségek hírlevél (2025): <https://toosz.hu/news/1081/73/Megjelent-a-Gondoskodo-Kozossegek-hirlevele-magyar-nyelven-is-elrheto/>
- Goverde, H. – Henk, de H. (2002): The politics of rural development. In: K. Halfacree – I. Kovách – R. Woodward (eds.) *Leadership and local power in European rural development*. Aldershot: Ashgate. 33–59.
- Helyi gazdaságfejlesztés stratégiai tervezéssel történő ösztönzése, ENSZ Habitat program. <http://www.unhabitat.org/pmss/getPage.asp?page=bookView&book=1922>
http://misc.meh.hu/binary/5533_kar_csony_lgy_jav.doc
- Káposzta, J. (2007): Regionális gazdaságtan. SZIE Kiadó, Gödöllő, 2007.
- Káposzta, J- Nagy, H. (2022): The Major Relationships in the Economic Growth of the Rural Space. *European Countryside*, 14(1), 67–86. <https://doi.org/10.2478/euco-2022-0004>
- Káposzta, J. – Ritter, K. – Nagy, H. (2016): Local Economic Development in Transition Economies: A Tool for Sustainable Development of Rural Areas. In V. Erokhin (Ed.), *Global Perspectives on Trade Integration and Economies in Transition* (pp. 281–298). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-0451-1.ch014>
- Kocziszly, Gy. – Kincses Á. – Jakobi Á. – Vinogradov, Sz. (2025): Az ipari termelékenység területi egyenlőtlenségei Magyarországon, online függelék, *Közgazdasági szemle*, 72(11), 1082–1108. <https://doi.org/10.18414/KSZ.2025.11.1082>

- Lengyel, I. (2010): Regionális gazdaságfejlesztés. Versenyképesség, klaszterek és alulról szerveződő stratégiák. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Lőrinc, B. – Káposzta, J. (2024): Az alacsony presztízsű foglalkoztatottak térbeli eloszlásának összefüggései Magyarországon, 2011–2022. *Tér és Társadalom*, 38(3), 34–56. <https://doi.org/10.17649/TET.38.3.3548>
- Ploeg, Jan D. van der – Henk, R. (2000): Impact and potential: a comparative review of European rural development practices. *Sociologia Ruralis*, 40(4), 529–543. <https://doi.org/10.1111/1467-9523.00165>
- Ray, C. (1998): Culture, intellectual power and territorial rural development. *Sociologia Ruralis*, 38(1), 3–21. <https://doi.org/10.1111/1467-9523.00060>
- Rechnitzer, J. (1998): A területi stratégiák. Dialog Campus, Budapest-Pécs.
- Ricz, J. (2009): A fejlődés új paradigmája: elmélet és gyakorlat, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Swinburn, G.–Goga, S.–Murphy, F. (2004): A helyi gazdaságfejlesztés kézikönyve.
- Szűcs, A. – Káposzta, J. (2018): A Gyöngyösi járás településeinek komplex fejlettségi rangsora és dinamikája. *Területi Statisztika*, 58(5), 489–504. <https://doi.org/10.15196/TS580503>
- Tóth, T. – Káposzta, J. (2021): Successful Management of Settlements to Boost Rural Development. *European Countryside*, 13(4), 819–833. <https://doi.org/10.2478/euco-2021-0044>
- Tönnies, F. (1887, magyarul 1983): Közösség és társadalom. Budapest: Gondolat

Szerző(k)

Káposzta József

ORCID [0000-0002-1239-8541](https://orcid.org/0000-0002-1239-8541)

CSc (közgazdaságtudomány)

egyetemi tanár

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet,
Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

E-mail: kaposzta.jozsef@uni-mate.hu

Némediné Kollár Kitti

ORCID [0000-0003-4368-3932](https://orcid.org/0000-0003-4368-3932)

PhD

egyetemi docens

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet,
Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

E-mail: nemedine.kollar.kitti@uni-mate.hu

A műre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik:
CC-BY-NC-ND-4.0

*This work is licensed under a
Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.*

